

П Р А В И Л Н И К

за приемане на студенти в Технически университет – Габрово

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Настоящият Правилник за приемане на студенти в Технически университет–Габрово (ТУ-Габрово) се основава на Закона за висшето образование (ЗВО) и е в съответствие с Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България.

(2) Правилникът се отнася за български граждани, граждани на страните-членки на Европейския съюз, лицата с двойно гражданство (едно от които е българско), както и за граждани на страните, нечленуващи в Европейския съюз.

Чл. 2. Студентите се приемат по план, който се утвърждава от Министерския съвет по професионални направления, образователно-квалификационни степени (ОКС) и форми на обучение.

Чл. 3. За участие в кандидатстудентския прием кандидат-студентите заплащат такса, определена с Постановление на Министерски съвет (ПМС). От кандидатстудентска такса се освобождават кандидат-студенти с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70%, кръгли сираци, майки с три и повече деца, военноинвалиди, военнопострадали и лица, които към момента на навършване на пълнолетие са с предприета мярка за закрила по реда на Закона за закрила на детето - настаняване в приемно семейство, социална услуга от резидентен тип или специализирана институция.

Чл. 4. (1) Лица със завършено висше образование могат да кандидатстват за обучение по държавна поръчка и/или срещу заплащане в ОКС „професионален бакалавър“, „бакалавър“ или „магистър“ в съответствие с условията на ал. 2 и ал. 3 и Раздели II-IV.

(2) Лицата със завършено висше образование, субсидирано от държавата, не могат да кандидатстват по държавна поръчка за придобиване на същата или по-ниска ОКС.

(3) Лицата с придобита ОКС „професионален бакалавър“ могат да кандидатстват за обучение в ОКС „магистър“ само в същото професионално направление.

II. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА СТУДЕНТИ В ОКС “БАКАЛАВЪР” И „ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР”

Чл. 5. (1) В Технически университет–Габрово могат да кандидатстват лицата, които:

1. притежават диплома за завършено средно образование;
2. не са лишени от свобода, поради изтърпяване на присъда към началото на учебната година.

(2) Отстранени студенти на Технически университет–Габрово могат да кандидатстват за възстановяване на студентските им права в същата или преименувана специалност след завършен първи курс.

Чл. 6. (1) Кандидат-студентите подават следните документи:

1. заявление до Ректора по образец (от кандидатстудентския справочник) с посочване на всички желани специалности и форми на обучение, подредени по реда на предпочитанията (*Приложение 1*);
2. копие и оригинал на дипломата за завършено средно образование; оригиналът на дипломата се връща на кандидата веднага след сверяване с копие;
3. уверение от съответната факултетна канцелария за завършен първи или по-горен курс, за желаещите да възстановят студентските си права;
4. документ за платена такса за кандидатстване (таксата се внася при подаване на документите);

(2) Кандидат-студентите с променено име или фамилия попълват декларация за идентичност на имената (дава се от Университета).

(3) Лицата с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 %, лицата, които към момента на навършване на пълнолетие са с предприета мярка за закрила по реда на Закона за закрила на детето - настаняване в приемно семейство, социална услуга от резидентен тип или специализирана институция, военноинвалидите, военнопострадалите, кръглите сираци, майките с три и повече деца и близнаците, които кандидатстват едновременно във висшето училище, представят документ, удостоверяващ тези факти, заедно с другите документи за кандидатстване.

Чл. 7. (1) Кандидатстудентските документи за ОКС „бакалавър” и „професионален бакалавър” се приемат съгласно календарен график.

(2) Кандидатстудентски документи се приемат в ТУ-Габрово (за ОКС „професионален бакалавър“ – в ТК-Ловеч) и в бюрата за кандидатстудентски прием и информация, посочени в *Приложения 2-3*.

(3) Кандидатстудентските документи за ОКС „бакалавър” се приемат и on-line.

(4) Не се приемат кандидатстудентски заявления, когато:

1. не са попълнени точно и четливо;
2. не са приложени всички необходими документи, съгласно чл. 6, ал.1.
3. след определените срокове.

(5) Във вече подадените документи не се правят поправки.

Чл. 8. (1) Приемането на студенти в ОКС „бакалавър” и „професионален бакалавър” се провежда чрез конкурсен изпит (под формата на тест) по математика, български език и литература, география и общотехническа подготовка (ОТП) (по избор) (*Приложение 4*).

(2) Кандидат-студентите могат да кандидатстват и с една от следните оценки от:

- ДЗИ по БЕЛ от общообразователната подготовка;
- ДЗИ върху профилирана подготовка по БЕЛ, математика, физика и астрономия, география и икономика, история и цивилизация, философски цикъл;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по физика и астрономия, география и икономика, история и цивилизация и философски цикъл, изучавани само в първи гимназиален етап;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по математика, изучавана в XI и XII клас;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по БЕЛ, математика, физика и астрономия, география и икономика, история и цивилизация, философски цикъл, положени преди 2022 г.;
- задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование.

(3) На кандидат-студентите, завършили средното си образование и участвали в национални олимпиади и състезания, резултатите се признават за оценка от приеман изпит по съответния предмет по скала, определена от Академичния съвет (АС), като конкурсният изпит за желаната от тях специалност съответства на предмета на олимпиадата (*Приложение 5*).

(4) На кандидат-студентите, участвали през годината на кандидатстване в състезания, в които ТУ-Габрово е съорганизатор, резултатите се признават за оценка от приеман изпит по скала, определена от АС (*Приложение 5*).

(5) На кандидат-студентите, участвали през предходната година като единадесетокласници в състезания, в които ТУ-Габрово е съорганизатор, резултатите се признават за оценка от приеман изпит по скала, определена от АС (*Приложение 5*).

(5а) Оценката от състезания по ал. 4 и ал. 5 се приравнява, както следва:

- по философия или по история - на оценката от приеман изпит по география;
- по информатика - на оценката от приеман изпит по математика;

- по електротехника и електроника - на оценката от приеман изпит по общотехническа подготовка.

Чл. 9. (1) Технически университет – Габрово провежда предварителни и редовни конкурсни изпити (on-line или присъствено).

(2) През цялата година ТУ-Габрово провежда и състезания (on-line или присъствено), които съгласно чл. 8, ал. 4 и ал. 5 са със статут на приеман кандидатстудентски изпит.

Чл. 10. (1) Кандидат-студентите имат право да се явяват на няколко конкурсни изпита.

(2) Кандидат-студентът заплаща отделна такса за всеки изпит.

(3) Кандидат-студент, който се е явил на два или повече конкурсни изпита, участва в балообразуването с по-високата си оценка.

(4) Конкурсните изпити се провеждат съгласно календарен график, утвърден от АС.

Чл. 11. (1) Изпитите са анонимни и включват материала по програмите, представени в *Приложения 6-9*. Изпитите са с продължителност 4 ч.

(2) Изпитите започват в 8.00 часа. Сградите и залите, в които се провеждат изпитите, се обявяват един ден предварително в сграда Ректорат и на персоналния сайт на кандидат-студента.

(3) Кандидат-студентите се явяват в определената сграда до 7:30 ч., като носят документ за самоличност и документ за платена кандидатстудентска такса.

(4) Кандидат-студентите, които се явят след като изпитът е започнал, не се допускат до участие в него.

(5) Кандидат-студентът няма право да поставя писмени и други знаци, нарушаващи анонимността. Когато има неволно нарушение на анонимността, кандидатът е длъжен да уведоми отговорника на залата за това.

(6) На кандидатстудентските изпити е забранено ползването на калкулатори, мобилни телефони и друга електронна и комуникационна техника.

(7) При доказан опит за преписване или нарушаване анонимността на конкурса, писмената работа се анулира.

(8) През първия един час от изпита кандидатът няма право да напуска залата. След това време излизането се разрешава по изключение с придружител.

(9) Кандидат-студентите предават писмената работа на отговорника на залата, който в тяхно присъствие проверява правилно ли е попълнен талона с името и входящия номер. Кандидатът сам запечатва малкия плик и изчаква запечатването на големия плик с писмената работа. След това напуска залата и сградата.

(10) При on-line провеждане на изпит времето за работа е ограничено софтуерно (4 часа).

Чл. 12. (1) Конкурсните работи се оценяват от комисии, назначени със заповед на Ректора.

(2) Проверката на писмените работи се извършва от двама независими един от друг преподаватели по единни критерии.

(3) Резултатите от конкурсните изпити са валидни само за годината на кандидатстване.

(4) Обявените оценки от изпитите са окончателни.

(5) Всеки кандидат-студент има право да види лично писмената си работа в 3-дневен срок след обявяване на оценката, въз основа на подадено заявление до Ректора на Университета.

(6) Критериите за оценяване при on-line положените изпити са същите, както при писмено полагане на изпита. Те са заложили софтуерно и системата след приключване на изпита оповестява оценката на кандидата. Личните данни и получената оценка се прехвърлят автоматично в информационната система на ТУ–Габрово.

Чл. 13. (1) Балът за специалностите от област на висше образование „Технически науки” се образува като сума от:

- удвоената оценка от приемния изпит или от:
- ДЗИ по БЕЛ от общообразователната подготовка;
- ДЗИ върху профилирана подготовка по: БЕЛ; математика; физика и астрономия или география и икономика;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по: физика и астрономия или география и икономика, изучавани само в първи гимназиален етап;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по математика, изучавана в XI и XII клас;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по: БЕЛ; математика; физика и астрономия или география и икономика, положени преди 2022 г.;
- задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование.
- оценката по математика от дипломата за средно образование;
- оценката по физика или български език и литература от дипломата за средно образование;

Максималният бал е 24.00.

(2) Балът за специалностите от област на висше образование „Социални, стопански и правни науки” се образува като сума от:

- удвоената оценка от приемния изпит или от:
- ДЗИ по БЕЛ от общообразователната подготовка;
- ДЗИ върху профилирана подготовка по: БЕЛ; математика; география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по: география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл, изучавани само в първи гимназиален етап;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по математика, изучавана в XI и XII клас;
- ДЗИ върху общообразователна подготовка по: БЕЛ; математика; география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл, положени преди 2022 г.;
- задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование.
- оценката по математика от дипломата за средно образование;
- оценката по български език и литература от дипломата за средно образование;

Максималният бал е 24.00.

(3) По време на класирането не се допуска промяна в предварително заявената от кандидат-студента последователност на специалностите и формите на обучение.

Чл. 14. (1) В класирането участват само кандидатите, успешно положили приемните изпити. или държавните зрелостни изпити след 2008 г. (включително).

(2) Класирането и приемането на кандидатите се извършва по низходящ ред на състезателния бал, съобразно обявения в кандидатстудентските документи ред на желани специалности и форми на обучение.

(3) Класирането се извършва в три етапа, съгласно календарния график, като кандидатите сами се информират за отделните класирания и сроковете за записване. Писмени съобщения не се изпращат.

(4) Кандидатите, явили се на предварителните изпити или положили изпит on-line, в зависимост от техните желания и постигнати резултати, се класират през цялата година по специалност за редовна или задочна форма на обучение за 50% от местата държавна поръчка. Класираните кандидати сключват договор с ТУ–Габрово за съответната специалност и форма на обучение и внасят депозит в размер, определен с решение на АС. Депозитът се приспада от първата семестриалната такса при записване. Тези студенти имат право да се запишат преди обявяване на първо класиране по допълнително изготвен график.

(5) Кандидатстващите за възстановяване на студентски права се класират отделно.

Чл. 15. (1) При всяко класиране приетите по първо желание се записват и не участват в следващи класирания.

(2) Класираните по второ и следващо желание имат възможност:

1. да се запишат в специалността, в която са приети;
2. да подадат в съответната факултетна канцелария заявление за участие в следващи класирания;
3. кандидатите, които не подадат заявление, губят право за участие в следващи класирания.

(3) В рамките на утвърдения капацитет на професионалните направления се приемат кандидат-студенти:

- класирани с еднакъв бал;
- близнаци, когато са кандидатствали едновременно в едно и също професионално направление, и единият от тях е приет.

(4) В случай че след трето класиране останат незаети места, за тяхното попълване се подават заявления, придружени от служебна бележка за успешно положен конкурсен изпит от годината на кандидатстване (за кандидатите от друг акредитиран Университет), както и с оценки от държавните зрелостни изпити.

(5) Незаетите места по специалности след трето класиране се обявяват на интернет страницата на ТУ-Габрово.

Чл. 16. Записването на новоприетите студенти се извършва със заповед на Ректора, съгласно утвърдения календарен график:

- за ОКС „бакалавър” - в съответната факултетна канцелария:
  - факултет “Електротехника и електроника” – стая № 3102 (Ректорат), тел. 066/ 827 216
  - факултет “Машиностроене и уредостроене” – стая № 3103 (Ректорат), тел. 066/ 827 236
  - факултет “Стопански” – стая № 3125 (Ректорат), тел. 066/ 827 515
- за ОКС „професионален бакалавър” – в ТК-Ловеч

Чл. 17. (1) Приетите студенти, които не са се записали в определените срокове, губят правата си.

(2) Приетите студенти представят при записването си следните документи:

1. комплект документи за записване на новоприети студенти (по образец). Купува се от Университета;
2. документ за внесена семестриална такса за обучение;
3. оригинал и копие на диплома за средно образование;
4. копие на лична карта;
5. нотариално заверен документ при промяна на имената;
6. четири снимки – с формат за паспорт.

(3) Възстановяващите студентски права представят документ за внесена семестриална такса за обучение.

(4) При обучение по държавна поръчка на братя и сестри до 26 годишна възраст от едно семейство, пълният размер на семестриалната такса се заплаща само от единия от тях, а останалите заплащат по 50% от семестриалната такса.

(5) Студенти с един родител, обучаващи се по държавна поръчка, до 26-годишна възраст, заплащат 50% от семестриалната такса.

III. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА СТУДЕНТИ В ОКС “МАГИСТЪР”

Чл. 18. (1) Кандидатстудентските документи за ОКС „магистър” се приемат съгласно календарен график.

(2) Кандидат-студентите подават следните документи:

1. заявление до Ректора по образец;
2. копие на диплома за завършено висше образование или академична справка;
3. документ за платена такса за кандидатстване.

Чл. 19. Приемането на студенти за обучение в ОКС „магистър”, редовна, задочна и дистанционна форма на обучение, се извършва по държавна поръчка и/или срещу заплащане, съгласно чл. 4.

Чл. 20. (1) Студентите, които се обучават по държавна поръчка, преди записването си в съответния семестър внасят семестриална такса, утвърдена с ПМС.

(2) При прием по държавна поръчка по три-, четири- или петсеместриалните учебни планове студентите заплащат такса за първи и втори семестър, както при държавно субсидирано обучение, а за останалите семестри – като за платена форма на обучение. В този случай студентите сключват договор с Университета.

(3) Кандидатстването за държавна поръчка става само през първия (зимен) семестър на учебната година.

(4) При кандидатстване за обучение по държавна поръчка предимство имат кандидатите, завършили същата, аналогична или преименувана специалност.

(5) Кандидат-студентите по реда на чл. 20, ал. 2 се класират за останалите незаети места по държавна поръчка след класирането през месец октомври на съответната учебна година.

(6) Студентите, които се обучават срещу заплащане, преди записването си в съответния семестър внасят семестриална такса, утвърдена от АС в съответствие със ЗВО. В този случай на обучение студентите сключват договор с университета.

(7) Правото по ал. 2 и ал. 6 получават лица, които имат успех не по-малък от „добър” от дипломата за завършена степен на висшето образование (чл.21, ал.3 от ЗВО). Това е успехът, който се формира като средноаритметична оценка от средния успех по предметите, включени в учебния план, и от средния успех от оценките от държавните изпити или от защитата на дипломната работа.

Чл. 21. (1) Кандидатите за всяка специалност и форма на обучение (редовна, задочна или дистанционна) за държавна поръчка или платено обучение се състезават помежду си в отделни групи при условията на чл. 20, ал. 4 и ал. 5.

(2) Кандидатстването в ОКС „магистър“ по държавна поръчка се извършва чрез конкурсен изпит.

(3) Кандидат-студентите за платена форма на обучение и за обучение по държавна поръчка по реда на чл. 20, ал. 2 могат да кандидатстват с конкурсен изпит или със среден успех от дипломирането (дипломна работа или държавен изпит).

Чл. 22. (1) Конкурсният изпит е под формата на тест и включва материала по предметите от учебния план за ОКС „бакалавър“.

(2) Конкурсните работи се оценяват от комисии, назначени със заповед на Ректора.

(3) Проверката на писмените работи се извършва от двама независими един от друг преподаватели по единни критерии.

Чл. 23. За кандидати, завършили ОКС „бакалавър“ по същата, аналогична или преименувана специалност, класирането за държавна поръчка се извършва по низходящ ред на състезателния бал, образуван като сума от:

- оценката от конкурсния изпит;
- средния успех от курса на обучение (по предметите, включени в учебния план);
- средния успех от дипломирането (дипломна работа или държавен изпит).

Максималният бал е 18.

Чл. 24. За кандидати за платена форма на обучение и кандидати за държавна поръчка по реда на чл. 20, ал. 2 класирането се извършва по низходящ ред на състезателния бал, образуван като сума от:

- оценката от конкурсния изпит или средния успех от дипломирането (дипломна работа или държавен изпит);
- средния успех от курса на обучение.

Максималният бал е 12.

Чл. 25. Студентите, които възстановяват студентските си права, се записват в същата специалност само в платена форма на обучение.

Чл. 26. Записването на новоприетите студенти се извършва със заповед на Ректора.

Чл. 27. Приетите студенти представят при записването си следните документи:

1. комплект документи за записване на новоприети студенти (по образец). Купува се от книжарницата в сграда Библиотека;
2. диплома за висше образование (оригинал);
3. диплома за средно образование (копие);
4. документ за внесена семестриална такса за обучение;
5. снимки – 3 бр. с формат за паспорт.

IV. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ГРАЖДАНИ

Чл. 28. (1) В ТУ-Габрово могат да кандидатстват чуждестранни граждани, които притежават документ за завършено средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висшите училища на страната, в която е придобито средното образование, или документ за завършено висше образование или степен на висше образование.

(2) Чуждестранните граждани могат да кандидатстват:

1. в изпълнение на междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен;

2. съгласно актове на Министерския съвет;

3. при условията на чл. 95, ал. 8 и 10 от ЗВО.

(3) Чуждестранните граждани могат да кандидатстват за обучение и при условията и по реда за приемане на българските граждани, ако:

1. имат статут на постоянно пребиваващи на територията на Република България;

2. имат статут на бежанци;

3. са от българска народност, удостоверена по реда на Постановление № 103 на Министерския съвет от 1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина;

4. са граждани на държави - членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство.

Чл. 29. (1) Кандидат-студентите по чл. 28, ал. 2, т. 1 и т. 2 подават документи в МОН.

(2) Кандидат-студентите по чл. 28, ал. 2, т. 3 в срок до началото на зимния семестър в годината на кандидатстването подават в ТУ-Габрово следните документи:

1. формуляр или заявление, съдържащо кратки биографични данни, както и специалностите, в които желаят да се обучават;

2. копие от документа за завършено средно образование и от приложението с оценките – за кандидатите за пълен срок на обучение. Минималният среден успех от учебните предмети от документа за завършено средно образование, които са балообразуващи за специалността, за която кандидатства лицето, не може да бъде по-нисък от 62% от максималната стойност по системата за оценяване в страната, в която е придобито средното образование;

3. документ, издаден от компетентен орган, с който се удостоверява правото на кандидата да продължи обучението си във висшите училища на страната, в която е придобито средното образование;

4. академична справка – при кандидатстване за частичен срок на обучение;

5. копие от документа за завършено висше образование със степен, съответстваща на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" - за кандидатите за обучение в магистърска степен;

6. документ за владееене на български език, издаден от висше училище в Република България – за кандидатите, които ще се обучават на български език и няма да преминават езикова и специализирана подготовка;

7.копие от документите за гражданство – за кандидатите с двойно гражданство, едното от които е българско;

8. два броя снимки.

(3) Документите по ал. 2, т. 2, 3, 4 и 5 трябва да бъдат легализирани, преведени и заверени в съответствие с разпоредбите на международните договори на Република България с държавата, в която са издадени, а при отсъствие на такива – по общия ред за легализациите, преводите и заверките на документи и други книжа.

(4) ТУ-Габрово взема решение за одобряване на кандидатите до 1 октомври в годината на кандидатстване и изпраща в Министерството на образованието и науката документите им с оглед на изпълнение на процедурата по издаване на визи за дългосрочно пребиваване - виза вид „D”.

Чл. 30. (1) Чуждестранните студенти заплащат такси за обучението си, чиито годишен размер се определя ежегодно от Министерския съвет. Студентите заплащат таксата на равни вноски в началото на всеки семестър.

(2) Лица с двойно гражданство, едното от които е българско, заплащат половината от размера на определената за чужденци такса, когато кандидатстват и са приети при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

(3) Таксите по ал. 1 не се заплащат от чуждестранни студенти, приети по междуправителствени спогодби, в които този въпрос е уреден на реципрочна основа.

(4) Граждани на държави-членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

1. Заявления и жалби по всички кандидатстудентски въпроси се отправят до Ректора. Отговорите по тях се дават писмено в двуседмичен срок и са окончателни.

2. На студентите, записани в I курс, в ОКС „професионален бакалавър”, „бакалавър” и „магистър”, отказващи се от обучение, не се възстановява внесената семестриална такса.

Правилникът за приемане на студенти в Технически университет – Габрово е приет от Академичния съвет с Протокол № 3/14.11.2017 г. и е изменен с Протокол № 3/06.12.2018 г., Протокол № 3/28.11.2019 г., Протокол № 4/15.12.2020 г., Протокол № 2/26.10.2021 г., Протокол № 10/31.05.2022 г. и Протокол № 6/07.02.2023 г.

СПИСЪК
на шифрите на специалностите и формите на обучение
в Технически университет – Габрово

№	СПЕЦИАЛНОСТИ		Форма на обучение	
			редовна	задочна
1.	.....	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....	.....
...				
...				
...				
...				

Актуален списък на специалностите, по които се осъществява прием, е публикуван на адрес www.tugab.bg в меню „Прием“.

БЮРА
НА ЦЕНТЪРА ЗА КАНДИДАТСТУДЕНТСКА ПОДГОТОВКА И ИНФОРМАЦИЯ
(ЦКПИ)
ЗА ПРИЕМ НА КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ ДОКУМЕНТИ

**БЮРА НА НАПС
ЗА ПРИЕМ НА КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ ДОКУМЕНТИ**

СПИСЪК
на професионалните направления, на
състезателните изпити и на оценките, които участват в
образуването на бала

Шифър	Област на висше образование и професионални направления	Форма на обучение	Състезателни изпити	Балообразуване
			по избор	
3	Социални, стопански и правни науки			Сбор от: - оценката по бълг. език и литература* - оценката по математика* - удвоената оценка от изпита или от:
3.4	Социални дейности	Р/З	математика/ БЕЛ/география	<ul style="list-style-type: none"> • ДЗИ по БЕЛ от общообразователната подготовка; • ДЗИ върху профилирана подготовка по: БЕЛ; математика; география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл; • ДЗИ върху общообразователна подготовка по: география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл, изучавани само в първи гимназиален етап; • ДЗИ върху общообразователна подготовка по математика, изучавана в XI и XII клас; • ДЗИ върху общообразователна подготовка по: БЕЛ; математика; география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл, положени преди 2022 г.; • задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование.
3.7	Администрация и управление	Р/З	математика/ БЕЛ/география	<ul style="list-style-type: none"> • ДЗИ върху общообразователна подготовка по: БЕЛ; математика; география и икономика; история и цивилизация или философски цикъл, положени преди 2022 г.; • задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование.
				Максимален бал 24
5	Технически науки			Сбор от: - оценката по математика* - оценката по физика или български език и литература*
5.1	Машинно инженерство	Р/З	математика/ОТП/ БЕЛ/география	<ul style="list-style-type: none"> - удвоената оценка от изпита или от: • ДЗИ по БЕЛ от общообразователната подготовка; • ДЗИ върху профилирана подготовка по: БЕЛ; математика; физика и астрономия
5.2	Електротехника, електроника и автоматика	Р/З	математика/ОТП/ БЕЛ/география	
5.3	Комуникационна и компютърна техника	Р/З	математика/ОТП/ БЕЛ/география	

5.6	Материали и материалознание	Р/З	математика/ОТП/ БЕЛ/география	или география и икономика;
5.13	Общо инженерство	Р/З	математика/ОТП/ БЕЛ/география	<ul style="list-style-type: none"> • ДЗИ върху общообразователна подготовка по физика и астрономия или география и икономика, изучавани само в първи гимназиален етап; • ДЗИ върху общообразователна подготовка по математика, изучавана в XI и XII клас; • ДЗИ върху общообразователна подготовка по: БЕЛ; математика; физика и астрономия или география и икономика, положени преди 2022 г.; • задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование. <p>Максимален бал 24</p>

БЕЛ – български език и литература

ОТП – общотехническа подготовка

* - оценка от дипломата

Актуален списък на специалностите по професионални направления е публикуван на адрес www.tugab.bg в меню „Прием“.

СКАЛА

за определяне на зачетена оценка от национални олимпиади и състезания, от междуобластни състезания със съорганизатор ТУ-Габрово и от състезания със съорганизатор ТУ-Габрово

Зачитане на оценки от национални олимпиади и състезания		Зачитане на оценки от междуобластни състезания със съорганизатор ТУ - Габрово	
% от точките на десетия	Зачетена оценка	% от точките на третия	Зачетена оценка
Над 80	Отличен (6,00)	Над 80	Отличен (6,00)
Над 70 до 80	Отличен (5,80)	Над 75 до 80	Отличен (5,85)
Над 60 до 70	Отличен (5,60)	Над 70 до 75	Отличен (5,70)
Над 50 до 60	Мн. добър (5,40)	Над 65 до 70	Отличен (5,55)
		Над 60 до 65	Мн. добър (5,40)
		Над 55 до 60	Мн. добър (5,25)
		Над 50 до 55	Мн. добър (5,10)
Зачитане на оценки от състезания със съорганизатор ТУ Габрово			
% от точките на третия		Зачетена оценка	
Над 80		Отличен (6,00)	
Над 75 до 80		Отличен (5,75)	
Над 70 до 75		Отличен (5,50)	
Над 65 до 70		Мн. добър (5,25)	
Над 60 до 65		Мн. добър (5,00)	
Над 55 до 60		Мн. добър (4,75)	
Над 50 до 55		Мн. добър (4,50)	
Над 45 до 50		Добър (4,25)	
Над 40 до 45		Добър (4,00)	
Зачитане на оценки от състезания със съорганизатор ТУ Габрово с точност до 0,1 по методиката за оценяване на конкурсен изпит по ОТП, както следва: „Електротехника и електроника”, състезание по електроника „Мога и знай как”, „Аз искам да уча”			

ПРОГРАМА
за кандидатстудентски изпит по математика

1. Алгебра

Цели и дробни рационални изрази – действия с тях. Формули за съкратено умножение.

Квадратен корен. Корен n -ти. Коренуване на произведение, частно, степен и корен. Основни свойства на корените.

Абсолютна стойност (модул), решаване на уравнения и неравенства, съдържащи абсолютна стойност.

Уравнения – корен на уравнение, еквивалентност на уравнения, основни теореми за еквивалентност. Уравнения от първа степен с едно неизвестно – решаване и изследване на решенията.

Квадратен тричлен, квадратна функция - графика. Квадратно уравнение – решаване и изследване на решенията. Формули на Виет – приложение. Разлагане на квадратен тричлен на множители от първа степен. Уравнения от по-висока степен, приводими към квадратни уравнения.

Ирационални уравнения с едно неизвестно.

Степен с рационален показател – определение, свойства. Показателна функция – свойства, графика. Показателни уравнения.

Логаритъм – определение и свойства, основни правила за логаритмуване. Логаритмична функция – свойства и графика. Логаритмични уравнения.

Системи уравнения от първа степен с две неизвестни – геометрична интерпретация на решенията. Системи уравнения от първа степен с три неизвестни. Системи уравнения от втора степен с две неизвестни – основни методи за решаване. Решаване на уравнения и системи уравнения, съдържащи параметри, изследване на решенията.

Неравенства – решение на неравенство, еквивалентност на неравенства, основни теореми за еквивалентност. Неравенства от първа степен с едно неизвестно – решаване и изследване на решенията. Геометрично представяне на решенията върху числовата ос. Квадратни неравенства – решаване и изследване на решенията. Геометрично представяне на решенията върху числовата ос. Неравенства от по-висока степен – решаване чрез метода на интервалите. Използване свойствата на функциите за решаване на основни видове ирационални, показателни и логаритмични неравенства, неравенства, съдържащи абсолютна стойност. Системи неравенства от първа и втора степен с едно неизвестно.

Числови редици. Аритметична и геометрична прогресия – свойства. Формули за сумата на първите n члена.

Безкрайни числови редици. Сходимост, граница на сходяща числова редица. Сума от членовете на безкрайна геометрична прогресия с $|q| < 1$.

Функция. Граница на функция. Теореме за граници на функции. Граница на $\frac{\sin x}{x}$ при $x \rightarrow 0$. Непрекъснатост на функция.

Производна на функция, геометричен и механичен смисъл на понятието производна. Правила и формули за диференциране.

Изследване на линейна и квадратна функции. Най-голяма и най-малка стойност на функция.

2. Планиметрия, стереометрия и тригонометрия

Еднаквост. Признаци за еднаквост на триъгълници. Успоредни прави. Успоредник – видове успоредници, свойства. Окръжност и ъгъл. Централен, вписан и периферен ъгъл – свойства. Допирателна към окръжност – свойства. Триъгълник – свойства. Забележителни точки в триъгълника: център на описана окръжност, център на вписана окръжност,

медицентър, ортоцентър. Вписан в окръжност и описан около окръжност четириъгълник – свойства. Средна отсечка на триъгълник и на трапец. Лице на триъгълник, успоредник и трапец. Лице на многоъгълник.

Пропорционални отсечки. Теорема на Талес. Свойства на вътрешната и външната ъглополовяща на триъгълника.

Подобност. Признаци за подобност на триъгълници. Свойства на секущите на окръжност, които минават през точка, нележаща на нея. Връзка между лицата на подобните многоъгълници.

Метрични зависимости в правоъгълен триъгълник. Дължина на окръжност, лице на кръг и частите му.

Призма, паралелепипед, пирамида, пресечена пирамида – свойства. Формули за лицата на повърхнините и обемите им.

Цилиндър, конус, пресечен конус и сфера. Формули за лицата на повърхнините и обемите им.

Тригонометрични функции: синус, косинус, тангенс, котангенс. Основни тригонометрични тъждества. Изразяване на всяка от тригонометричните функции чрез останалите. Тригонометрични зависимости в правоъгълния триъгълник. Решаване на правоъгълен триъгълник. Тригонометрични функции на сбор и разлика на два ъгъла. Изразяване тригонометричните функции на даден ъгъл чрез тригонометричните функции на половината на този ъгъл и обратно. Представяне на сбор от синусови и косинусови стойности в произведение и обратно. Косинусова теорема. Синусова теорема. Решаване на произволен триъгълник, основни формули за лице на триъгълник, четириъгълник и правилен многоъгълник.

Решаване на основни тригонометрични уравнения.

Вектори. Събиране и изваждане на вектори и умножение на вектор с число.

ПРОГРАМА
за конкурсния кандидатски изпит
по български език и литература

Изпитът е писмен и е валиден за специалностите в Технически университет-Габрово с приемен изпит по български език и литература. Включва три компонента – проверка на писмената култура, проверка на пунктуационната култура и проверка на уменията да се изгражда текст.

I. ПРОВЕРКА НА ПРАВОПИСНАТА КУЛТУРА

Извършва се с две задачи, чиято цел е да се установи до каква степен кандидат-студентът владее правописа на съвременния книжовен български език.

ЗАДАЧА № 1

Включва специално подбрани думи и форми (около 40 на брой), за чието правилно писане е необходимо да се познават закономерните фонетични промени на гласните и съгласните: редукция, ятов преглас, метатеза, асимилация, краесловно обеззвучаване, случаите на единични и двойни съгласни и др.

Чрез тази задача се проверяват и знанията за слято, полуслято и разделно писане на думите и формите, както и за писане на сложни съкратени думи.

ЗАДАЧА № 2

Представява кратък текст (до 15 машинописни реда), чрез който се проверява уменията на кандидат-студента да членува с пълен и кратък член, да преценява в кои случаи е необходима главна вместо малка буква или бройна форма вместо форма за множествено число, да обозначава степенуването на прилагателни и наречия, да пренася части от думата на нов ред и др.

II. ПРОВЕРКА НА ПУНКТУАЦИОННАТА КУЛТУРА

ЗАДАЧА № 3

Необходимо е да се поставят липсващите препинателни знаци (вътре в изреченията и в края им) на текст до 20 стандартни машинописни реда. За успешното изпълнение на задачата кандидат-студентът трябва да е запознат с основните правила и най-често срещаните изключения от тях, отнасящи се до пунктуационното оформление на простото изречение, когато в него има еднородни, повторени, обособени и вметнати части, обръщения, самостоятелна употреба на частици и др.

При сложното изречение е задължително да се знае правилото за обозначаване на границите между съставящите го прости. Необходимо е да се познават и изключенията, свързани с еднократната употреба на съюзи И, ИЛИ, ДА, с наличието на косвен въпрос, както и с появата на уточняващо наречие пред съюзна дума, с контактната позиция (пряко съседство) на съюзи, принадлежащи на различни изречения и др.

Кандидат-студентът трябва да е запознат с изискванията за пунктуационно оформление на пряка реч.

III. ПРОВЕРКА НА УМИЕНИЕТО ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ТЕКСТ

ЗАДАЧА № 4

Извършва се чрез писмено съчинение (есе), чиято тема е мисъл (цитат) от творчеството на изучавани в средното училище български писатели: Христо Ботев, Иван Вазов, П. К. Яворов, Ал. Константинов, Елин Пелин и Йордан Йовков.

За осъществяването на тази задача на кандидат-студента се предоставя пълна свобода. Той може да изгради изложението си:

1. върху една или повече творби на съответния автор;
2. върху творчеството и на други писатели;
3. върху аспекти от биографично, социологическо, обществено-политическо или друго естество.

Желателно е съчинението да не надхвърля ТРИ РЪКОПИСНИ СТРАНИЦИ.

То трябва задължително да има УВОД, ОСНОВНА ЧАСТ и ЗАКЛЮЧЕНИЕ, да разкрива добрата обща, литературна и езикова култура на кандидат-студента. Да бъде информативно уплътнено, разсъжденията да са поднесени с логически и граматически правилни изречения. Санционират се фактологичните, стилистичните, правописните, пунктуационните и други грешки.

ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

- 1. Географско положение и граници на България.** Същност и особености. Видове географско положение, оценка и значение. Промени в териториалния обхват и границите на България. Съвременна оценка на държавните граници на България.
- 2. Природни компоненти.** Релеф и полезни изкопаеми. Климат и води. Почви, растителност и животински свят.
- 3. Природногеографски области.** Дунавска равнина. Старопланинска област. Краищенско-Тракийска област. Рило-Родопска. Черноморска област. Природно-географска характеристика. Стопанска оценка. Използване и опазване на природните ресурси.
- 4. География на населението на България** – Брой и териториално разпределение. Движение на населението – анализ и основни тенденции. Структура на населението – анализ, регионални различия и оценка. Работна сила, заетост и безработица. Демографски проблеми и демографска политика в България.
- 5. География на селищата в България.** Фактори за възникване и развитие на селищата. Селищна мрежа. Класификация на селищата. Градски селища. Селски селища. Урбанизация – значение и пространствено развитие. Административно – териториално деление.
- 6. География на растениевъдството в България.** Същност, особености и значение на растениевъдството. Развитие и отраслова структура на растениевъдството.
- 7. География на животновъдството в България.** Същност, особености и значение. Фактори за развитие. Структура – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на животновъдството.
- 8. География на енергетиката в България.** Същност, особености и значение. Развитие на енергетиката – фактори и етапи. Структура на енергетиката – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на енергетиката в България.
- 9. География на металургията в България.** Същност, особености и значение. Етапи и фактори. Структура – отраслова и териториална. Съвременни проблеми на отрасъла.
- 10. География на химическата промишленост в България.** Същност, особености и значение. Развитие на химическата промишленост – фактори и етапи. Структура на химическата промишленост – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на химическата промишленост.
- 11. География на хранително-вкусовата промишленост в България.** Същност, особености и значение. Развитие на хранително-вкусовата промишленост – фактори и етапи. Структура на хранително-вкусовата промишленост – отраслова и териториална. Тенденции и проблеми в развитието на хранително-вкусовата промишленост.
- 12. География на леката промишленост (текстилна, трикотажна, шивашка, кожаро-кожухарска, обувна промишленост и полиграфическа промишленост).** Същност, особености и значение. Развитие – фактори и етапи. Структура на леката промишленост – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на леката промишленост.
- 13. География на транспорта на България.** Същност, особености и значение. Транспортна система. Развитие на транспорта в България – фактори и етапи. Структура на транспортната система. Проблеми и тенденции в развитието на транспорта.
- 14. География на туризма в България.** Същност, особености и значение. Фактори за развитие на туризма. Туристически ресурси. Развитие на туризма – етапи. Туристически райони в България. Проблеми и тенденции в развитието на туризма.
- 15. Социално-икономически региони.** Югозападен регион. Южен централен регион. Югоизточен регион. Североизточен регион. Северен централен регион. Северозападен регион.

Литература

- Дерменджиев, Ат. и др. Тестове по география на България за ученици и кандидат-студенти. С., 2009.
- Димов, Н. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С.,

- Просвета, 2001.
- Димов, Н. и др. География за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Просвета, 2001.
- Донев, Д, Хр. Каракашев География на България. Сборник материали за средношколци и кандидат-студенти. С., 2012.
- Петров, П. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Анубис, 2001.
- Пенин, Р. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Булвест, 2001.
- Пенин, Р. и др. География за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Булвест, 2001.
- Пенин, Р. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Булвест, 2001.
- Попов, А. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Сиела, 2002.
- Христова, Н. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Бенида, 2001.
- Атлас по география на България за 10 клас, Картография ЕООД, С., 2004.
- Атлас по география и икономика. ИК „Домино”, Ст. Загора, 2007.
- География и икономика за 10 клас, изд. Просвета 1945, 2019 г.
- Учебник за задължителна подготовка География и икономика за 10 клас, задължителна подготовка, изд. Педагог 6, 2019 г.
- Атлас по география и икономика 10 клас, изд. Атласи /по новата учебна програма/2019 г.

ПРОГРАМА

за кандидатстудентски изпит по общотехническа подготовка

Изпитът за проверка на общотехническата подготовка е съобразен със знанията, уменията, опита и професионалната нагласа, които се придобиват в курса на средното образование. Чрез проверка по изучаването от всички технически специалности, независимо от спецификата на специалната им подготовка, се проверява нагласата на кандидатите за изучаване на инженерни специалности.

Изпитът включва решаване на тестови задачи със следния примерен характер:

- посочване на пълния и точен отговор на въпрос измежду няколко възможности;
- посочване на правилното изображение на детайл или група детайли измежду няколко възможности или допълване на липсващите елементи.

Тестовите задачи се съставят на база на изучавания материал в професионалните училища и гимназии. Поверяват се основни понятия и дефиниции, знания или умения в следните основни области:

I. Техническа механика (на равнището на изискванията за немашинно-техническите специалности):

Основни понятия и аксиоми на статиката. Сила и системи от сили. Връзки, опори и опорни реакции. Основни понятия и хипотези в съпротивлението на материалите. Опън, натиск. Срязване. Огъване на прави греди. Усукване. Общи сведения за машинните елементи. Машинни елементи за образуване на съединения (разглобяеми, неразглобяеми). Оси, валове, лагери, съединения. Предавки (зъбни, червячни, ремъчни, верижни).

II. Електротехника и електроника (на равнището на изискванията за неелектротехническите специалности):

Производство, пренасяне, разпределение и използване на електрическата енергия. Основни величини и закони в електротехниката. Електромагнетизъм. Действия на електрически ток. Електрически вериги. Електронни елементи. Електронни устройства. Електрически материали. Електрически машини и апарати. Електрозадвижване. Електрически измервания. Електробезопасност.

III. Техническо чертане (на равнището на изискванията за немашинно-техническите специалности):

1. Графично оформяне на чертежите. Видове линии, формати и мащаби.
2. Видове проектиране. Правила за правоъгълно проектиране. Изгледи, сечения и разрези. Видове. Означаване и шриховане.
3. Изработване на чертеж на детайл. Основни изисквания към чертежите на детайлите. Правила за нанасяне на размери върху чертежите. Точност на размерите. Нанасяне на грапавостта на повърхнините.
4. Изобразяване и оразмеряване на резби. Резбови изделия и съединения. Изобразяване на резбови (болтови, шпилкови и винтови) съединения.
5. Изобразяване и означаване на разглобяеми (щифтови, шпонкови, шлицеви) и неразглобяеми (нитови, заваръчни, лепени, споени) съединения. Изобразяване на пружини и зъбни предавки.
6. Документиране на сглобени единици. Видове чертежи на сглобени единици и оформяне. Изобразяване и оразмеряване на гладки цилиндрични съединения. Видове сглобки и означаване в чертежите. Разчитане и детайлиране. Правила за съставяне и изготвяне на списък на съставните части (спецификация).

IV. Информатика.

Компютърна конфигурация. Програмно осигуряване. Операционни системи. Алгоритми, файлове.

Всеки верен отговор на въпрос се оценява с точка, а общо постигнатите точки ще бъдат превърнати в оценки по шестобалната система.

Трудността на поставените въпроси е съобразена с нивото и обхвата на изучаваното във всички професионални училища и гимназии, без да се предполага специализирано изучаване или задълбочаване.

При подготовката си кандидат-студентите могат да ползват преди всичко учебната литература, по която са се обучавали в средното училище.

Продължителността на изпита е 4 часа.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. **Техническа механика за 10. клас**, Просвета ISBN: 9540114616
2. Димчев Г., Х. Христов, **Техническа механика**, Матком, 2004, ISBN: 954993019X
3. Панайотов П., **Техническа механика с машинни елементи**, Нови знания, 2006, ISBN 9789549315769
4. Кисьов И., **Техническа механика**, Техника, 2007, ISBN: 9540304954
5. Бечева М., И. Златанов, **Електротехника и електроника**, София, Матком, 2003.
6. Панайотова П., В. Панайотов, **Електрически измервания**, София, Матком, 2003.
7. Илиев И., Справочник по електротехника, София, Техника, 1992.
8. Петкова М., **Техническо чертане**, Тетрадка записки – I част, 9 клас, ISBN 954-9315-10-X, Изд. „Нови Знания”, София, 2004, 127 с.
9. Петкова М., **Техническо чертане**, Тетрадка записки – II част, 10 клас, ISBN 954-9315-11-8, Изд. „Нови Знания”, София, 2004, 103 с.
10. Рашков А., М. Джинева, **Машинно и електротехническо чертане**. Учебник за техникумите и СПТУ по електротехника, ISBN 954-03-0542-X, Изд. „Техника”, София, 1999, 160 с.
11. Сандалски Б., Е. Златанова, В. Георгиева, **Техническо чертане**. Учебно помагало за задължителна професионална подготовка в професионалните училища и гимназии, 9 и 10 клас, ISBN 954-334-006-4, Изд. „СОФТРЕЙД”, София, 2005, 251 с.